

EUSKAL HERRIA TELEBERRI, TELENAVARRA ETA TELENORTE ALBISTEGIETAN

EDORTA ARANA

Hego Euskal Herri osoan ikus daitezkeen telebista kateen artean bik dituzte propio honako eginiko albistegiak: Televisión Españolak (TVE) eta Euskal Telebistak (ETB). TVEk bi saio pantailaratzen ditu: *Telenorte*, EAEn bakarrik ikusi daitekeena, eta *Telenavarra*, Nafarroarako emititzen dena.

Bestalde, ETBk *Gaur Egun* eskaintzen du lehen kanalean, eta bigarrenean, gaztelerazkoan, *Teleberri*.

Gazteleraz emititzen diren hiru albistegiak hartu, eta bertan eskaintzen den Euskal Herriaren errepresentazioa ikertu gura izan dugu. Izan ere, geure buruaz jakin, uste eta sentitzen dugun gehiena telebistaz jasotako informazioa izaten denez, interesgarria da aztertzea zeintzu diren igortzen zaizkigun mezuak.

Telebista albistegietan egiten diren Euskal Herriaren erreprezentazioak nolakoak diren arakatu, informazio saioren egituraketa, formalki estandar eta neutroaren atzetik, besteak beste, medioaren jarrera politiko, territorial eta soziala isurtzen dira.

Ondoko lerroetan, albistegietan aurkitzen diren elementu komunak azalpena egin eta gero, *Teleberri*, *Telenabarra* eta *Telenorte* notizi saioretan agertzen diren desberdintasunetan zentratuko gara. Bakoitza «gutaz» hitz egiterakoan zertaz ari den, non kokatzen duen bere burua, zertzuk eta nortzuk aipatzen dituen «interesgarritasunaren eta gaurkotasunaren» izenean, nola irudikatzen duen euskal gizartearen antolaketa eta gisa-koak aipatuko ditugu.

TELEBISTA ALBISTEGIEN GARRANTZIAZ

Maiz esan izan da hedabideek eragin sozial ikaragarria dutela gure pentsaera eta jokaeretan. Eragin hori aztertu dutenen artean asko telebistan fijatu dira nagusiki. Izan ere, hedabide horren kontsumo maila altua eta duen indarra kontuan harturik, ez da harrizkoa ikerlarientzat interesgarriena bera izatea.

Ikerlarien esanetan, telebistaren eraginik handiena gure «ezagutzaren itxuratzean» dago (Wolf, 1994 eta Saperas, 1987). *Eragin kognitiboak* deitu izan diren horien artean *errealitatea* sortzeko duen ahalmena aipatu da (Berger eta Luckmann, 1968; Altheide, 1976; Schlesinger, 1978 eta Tuchman, 1978).

Telebistaren eragina ezagutzeko ez da nahikoa bere programazioaren edukiak aztertzea, baina «errealitatez» kontsideratuko denaren lehengaietako bat zein den jakiteko balio digu behintzat.

Esan ohi da, albistegietan emisoreak duen balio eskala eta ikuspegia isurtzen direla (Glasgow Media Group, 1977, 1980 eta 1982, Prado, 1992). Agian horregatik telebistako programazio parriletan, informazio saiotei garrantzi berezia eman izan zaie.

Geurari helduz, Hego Euskal Herrirako propio emititzen diren albistegiak ikertu ditugu (Arana, 1995), bertako telebista

albistegietan, irudiz zein hitzez adierazten direnak aztertuz. Helburu erraza bezain interesgarria izan dugu: Euskal Herriaz egiten diren errepresentazioak nola osatzen diren eta hiru kanalen artean dauden desberdintasunak zertan oinarritzen diren aztertzea¹.

Albistegien arteko antzekotasun eta diferentziak jorrazteko orduan, Garcia Nebreda-k eta Perales-ek (1992) proposaturiko *ikerketa estratuak* hartu ditugu kontuan².

Teleberri, *Telenabarra* eta *Telenorte* albistegietan eraikitzen eta pantailaratzen den Euskal Herriaren errepresentazioa zelakoa den jakin asmoz, eduki azterketaren teknikak aplikatu ditugu, beti e reikuspegi koantitatibo eta koalitativoak konbinatuz³.

Maila koantitatiboan, informazio ikoniko zein ahozkoan adierazten dena aztertu dugu. Alegia, hitzezko informazioan ageri diren subjektu, egintza, destinatario eta gaiak jorratu ditugu, besteak beste. Informazio ikonikoan, ikusten denaren aktanteak zeintzuk diren aztertzen da eta beraiek burutzen dituzten egintzak, testuinguruak eta abarrak. Informazio sakon bezain oparo hau guztia estatistikoki landua izan da, aldagaien arteko gurutzaketak eginez.

Ikuspegi koalitibotik, berriz, zortzi parametro nagusi aztertu izan dira, Euskal Herriaren errepresentazioa egiterakoan interesgarriak kontsideratu izan direnak: nortasun indibidual zein kolektiboaren definizioa, lurraldetasunaren zedarriztake-ta, egituraketa sozialaren errepresentazioa, generoen karakterizazioa, kontsentsua eta gatazkaren arteko erlazioa, tradizioa eta modernitatea eta kanaleak bere buruaz egiten duen diskurtsoa, besteak beste.

EUSKAL HERRIA ALA EUSKAL HERRIAK?

Esan dugunez, hiru dira aztertu ditugun albistegiak, eta hiruretan egiten den Euskal Herriaren errepresentazioan elementu komunak asko izan arren, desberdintasunak ere ugari dira.

Teleberri-k, Telenabarra-k eta Telenorte-k dituzten elementu komunetan artean albistegietako gaiak eta pertsonaiak berdintsuak direla ikusten da. Gainera, formalki, informazio saioren egituraketan, ataletan eta tratamendu ikonikoan bezala, teknikoan ere parekotasunak ageri dira nagusiki.

Euskal Herriaz ari direla, hiru albistegietan, botere egituraren inguruan mugitzen diren pertsonaien nagusitasun erabatekoa eta politikagintzak duen lekutzarra ageri dira beti. Bi elementu hauetan oinarrituta eraikitzen den diskurtsoan (ikonikoan zein ahozkoan), Euskal Herriaren errepresentazioa egiten da, lurraldearen definizioa, erlazio sozial, politiko eta ekonomikoen joko arauak, hierarkizazio soziala, nortasun kolektiboa eta abarrak taxutuz.

Botere egituraren⁴ inguruan mugitzen diren pertsonaien neurrigabeko presentziak baldintzatu egiten du erabat albistegiaren edukia eta, nola ez, antolaketa sozialaren errepresentazioa. Alderdi politikoei, gizabanako espezialduetara eta instituzioei duten agerpen mailaz (subjektu, destinatario edo aktante modura) definitu egiten dute oso modu garbian funtzionalitate soziala. Beraiei dagokie agente eragile modura agertzea, positibizatuak kontsideratzen diren egintzak burutzea eta, oro har, sozial-politiko-ekonomikoki oinarritzotzat hartzen diren paperak errepresentatzea. Beraien esku uzten dira komunitate politiko-administratiboaren funtzionamenduaren ardura eta joko arauen definizioa.

Aginte egituraren barruan kokatuak izan diren pertsonaien lanak populazioa du helburu. Gizartea, jende multzo modura definitua, botere eremuetan mugitzen direnengandik datozen egintza eta diskurtsoen destinatario pasiboa da. Aginte egiturak bermatuko dizkio bizi kalitatea eta etorkizuneko ongizatea, beti ere normalitateari eusteko neurriak hartuz.

Aginte egituretan mugitzen diren pertsonaia horiek, bereziki instituzio politiko-administratibo eta alderdi politikoei, daukaten botere eremua eta, ondorioz, lurralde marka oso handia da.

Instituzioen presentziaz gain, beraien zereginetan, destinatarioen bidez eta geoesplizitazioak erabiliz politika administratiboaren esparrua proiektatzen da, beste guztien gainetik. Marka territorial hori naturalizatu egiten da euskal lurraldetasuna eta instituzio politiko-administratibo desberdinena nahastu eta trukagarri bilakatu arte. Azkenean, Euskal Herria bere osotasunean inolako existentzia informatiborik ez edukitzera heltzen da. Albistegietako mezuen arabera euskaldunen artean eman daitekeen erlazio modu bakarra instituzio politiko-administratiboetatik bideratutakoa da.

Egituraketa politiko-administratibo bateratzailerik gabeko kolektibitatea izanik euskaldunena, eta gainera informatiboki lurraldetasun bihurrikoa izanik, zaila du nortasun kolektibo oso definituaz agertzea albistegietan. Eguneroko notizietatik isurtzen den euskal izaeraren elementuak (hizkuntza, kultura, ohiturak, nortasuna...) oso gutxi dira. Eta, erreferentzialtasunak barnean bilatu beharrean kanpoan aurkitzeko joera dago. Informazioen testuingurua, politikoa, administratiboa baina baita soziala ere, Euskal Herritik kanpo bilatzeko joera dago, sarrien Estatu espainiarrean.

Esan dugu instituzio politiko-administratiboak eta alderdi politikoak direla informatiboetan gehien ageri diren pertsonaiak. Baina, gainera, politikagintzak gai modura duen pisua ezin da ahaztu. Politika alderdi politiko eta instituzio desberdinen zereginaz aritzen da. Berak du leku gehien eta bere bitartez garrantzi sozialaren patroia zabaltzen da. Aginte eremuko pertsonaien aktibitateak gizartearen zutabe bezala agertzen dira. Politika da normaltasuna, eta oinarrikoak diren aktibitateen etiketa orokorra. Bere bitartez adierazten da instituzioengandik datozela ziurtasuna eta estabilitatea, ongizatea eta bizi kalitatea bermatuko dela, hitz gutxitan esanda: egungo egitura sozialaren irmotasuna eta iraunkortasuna.

Diskurtso informatiboaren aspektu formalari kasu eginez, telebista albistegi guztietan informazio ikoniko eta ahozkoare n arteko txertaketa modu beretsuan egiten dela ikusten da. Albistegiek antzerako egituraketa eta tratamendu teknikoa izaten dute, eta kazetariei dagokie guztietan diskurtsoaren batera-

tze lana. Kazetariak, beraien lanari ematen zaion legitimazio generikoaz gain, diskurtsiboa erabiltzen dute. Lehenik eta behin, oso handia dute agerpen kopurua baina, gainera, beti zerbitzu publikoan eta *aktualitatearen* agindupean diharduten ideia zabaltzen dute. Azkenean, ikus-entzulegoarekiko konplizitate diskurtsiboa probokatuz, instituzio politiko-instituzionalen eta herritarren arteko lotura egiten dute. Modu honetara, gainera, sintonia berean jartzen dira telebista kanalaren emisio esparrua, eremu informatiboa, politikoa eta soziala.

Euskal Herrirako emititzen diren albistegien elementu oinarrikoenetan (gaiak eta pertsonaiak) eta azalekoenetan (diskurtso ikoniko eta ahozkoari ematen zaion formatoak) antzekotasunak nagusi direla ikusi dugunez, aipa ditzagun orain kanalaren arteko desberdintasunak. Izan ere, antzekotasunen ondotik, telebista kanal bakoitzak bere modura eraikitzen baitu Euskal Herriaren irudia, testuingurua eta bere erara azaltzen du sistema axiologiko propioa. Orain beraz, desberdintasun hauetan zentratuko gara, Euskal Herriaz egiten diren errepresentazioetan zelako berezitasunak dituzten *Teleberri*-k, *Telenabarra*-k eta *Telenorte*-k.

TELEBERRI: «LA SOCIEDAD VASCA (...) ABIERTA, MODERNA Y URBANA»

Euskal Telebistaren bigarren kanalak eguerdiko pantailarazten duen *Teleberri* albistegian⁵ egiten den Euskal Herriaren errepresentazioan, politikoki eta administratiboki egituratua eta sozialki koherentea den kolektibitatea ageri da. Errepresentazio horretan, erakunde politiko-administratiboek, kopuruz eta berezkoa duten lurraldetasunaren markaz, erakusten dute argiro zein den erreferentziala kontsideratzen den herrialdea: Euskal Autonomi Erkidegoa, eta bigarren maila batean Euskal Herri penintsularra. Euskal herritarren ikus-entzunezko errepresentazioa egiterakoan, elementu bateratzaileak eta izaera kolektiboa aipatzen dira, normaltasunean bizi den giza taldea erakutsiz. Telebidezko diskurtsoaren osakera egiterakoan, ka-

zetariei dagokie erakunde politiko-administratiboen eta herritarren arteko lotura lan bateratzailea egitea.

EGITURAKETA POLITIKOAREN GARRANTZIA

Teleberri-k⁶ eskaintzen duen Euskal Herriaren errepresentazio informatiboan, handia da alderdi politiko eta instituzio politiko-administratiboaren presentzia. Erakunde politiko-administratibo horiek antolaketa sozialaren giltzarri gisa agertzen dira. Beraiei buruzko notizien bidez gainera adierazten da informatiboki ETB-2 non kokatzen den, nongoak eta nortzuk dituen interlokutore eta zeintzuk eta zertaz diren deskribatzen diren egintza moetak, besteak beste. Erakunde horien presentzia neurrigabeak, hein handi batean, telebista kanalaren ikuspegi taxutzen du.

ETB-2ren albistegietan, artikulazio sozial sendoa duen kolektibitatea erakusten da. Bestalde, hitzez aurkezten diren pertsonaietatik nagusi dira alderdi politikoak eta instituzio politiko-administratiboetakoak. Zehatzagoak izateko, alderdi politikoetako ordezkariak (% 27,7) —gehienak Hego Euskal Herrikoak gainera— eta Euskal Autonomia Erkidegoko instituzio politiko-administratiboetakoak (% 16,2) dira.

1. taula: ETB-2ren ahozko informazioaren subjektuen tipologia sozio-politiko

<i>Alderdi politikoak eta sindikatuak</i>	% 29,8
<i>Gizabanako espezialduak</i> (Enpresariak, kirolariak, adituak, kazetariak...)	% 28,7
<i>Instituzio politiko-administratiboak</i>	% 20,6
- EAEkoak (Jaurlaritza, diputazioak...)	% 16,2
- NFKkoak (Gobernua, Legebiltzarra, udalak...)	% 1,9
- Espainiakoak	% 2,5
<i>Gizartea</i> (Biztanleria oro har, talde ez-antolatuak, langileria...)	% 16,8
<i>Bestelakoak</i>	% 4,1

Kopuruz handia izanik ere, instituzio eta alderdi politikoen presentzia are eta markatuagoa da erakunde horiek albistegietan aurkituko duten tratamendu koalitatiboa. *Teleberri*-n bi

zutabetan oinarritzen da instituzio politiko-administratiboek ematen zaien legitimazio diskurtsiboa: gehiengoaren eta demokraziaren babesleak izatea batetik eta herritarren zerbitzuan harturiko konprometzua edukitzea, bestetik.

Argudio horiek instituzioen eguneroko lan dinamika eta ekitaldien jarraipenean ezezik, «demokrazioaren arauetan» mugitzen direnak goraipatuz eta «besteak» arbuiatuz erabiltzen da, oposizioz. Ikus ondoko bi aipuetan ekitaldi politiko berean pantailaratutako kontraktotasun diskurtsiboaren adibideak:

En la sesión de hoy las cámaras y juntas han (...) dejado claro que estas instituciones son el máximo exponente de la voluntad popular y gozan de libertad democrática para tomar acuerdos y ejecutarlos.

...metodos antidemocráticos con que la organización terrorista ETA y quienes la apoyan pretenden coaccionar la voluntad popular. (81. IUK)

Instituzioen zeregina, gizarte osoaren ongizatearen bermatzaile eta dinamizatzaile izatea da, informazioaren arabera. Gainera beraiei dagokie, bestelako erakunde politiko, sozial zein ekonomikoak zuzpertzeta eta dinamizatzea.

Recuperar la ría de Bilbao, crear un plan audaz en política de vivienda, luchar contra el narcotráfico, el paro, las bolsas de pobreza y superar el abandono de los barrios bilbaínos. (109. IUK)

La empresa Mercedes Benz trabaja sobre un proyecto de inversión para la fábrica de Vitoria que cuenta con el apoyo del Departamento de Industria del Gobierno Vasco. La participación del Departamento de Industria es (...) el propiciar un adecuado marco especial de apoyo en todos los distintos campos... (2. IUK)

Instituzio politiko-administratiboek horrenbesteko lekua daukatenez, gizarte soila bigarren planoan agertzen da, beti ere instituzio horien destinatario gisa. Instituzio politiko-administratiboek zereginaren jasotzailea da gizartea, berari zuzenduak dira bere ekinak eta kezak. Subjektuen artean halako presentzia edukita, erraz ondoriozta daitekeenez, tematikoki ere leku handia du kanal honen albistegietan.

**2. taula: ETB-2ren ahozko informazioaren (I.U.^o)
esparru tematikoak**

<i>Politika</i>		% 33,3
- HEHko alderdi politikoa	% 14	
- EAeko instituzio orokorrak	% 8,3	
- Ekintza biolentoak	% 1,7	
- ETaren errebindikazioak	% 1,3	
- Aktibitate politikoak	% 1,1	
- .../...		
- Bestelakoak	% 5,7	
<i>Gizartea eta teknologia</i>		% 31,1
<i>Ekonomia</i>		% 16,6
<i>Kirolak</i>		% 13,9
<i>Kultura</i>		% 4,2
<i>Eguraldia eta trafikoa</i>		% 0,8
<i>Bestelakoak</i>		% 0,1

Politikagintzak duen pisutzarra erakusten duen beste elementu bat ere bada, «ikutu politikoa» izendatu duguna. Alegia, bestelako esparru tematikoan sailkaturiko albisteak izan arren, politikarnelementuren bat edukitzea. Esate baterako, ekonomiari buruzko albisteetan politika munduko pertsonaiaren bat agertzen denean, «ikutua» dagoela kontsideratzen dugu. ETBn, % 38,4 da ikutu politikoa erakusten duten argumentu informatiboen kopurua.

Politikagintzak, instituzio eta alderdi politikoen presentziaz egituraketa soziala markatu duen bezala, tematikoki eta bere inguruan artikulatuko dituen pertsonaien bidez, moldatu egingen du albistegiaren edukia eta, baita ere, bertatik proiektatzen diren hainbat oinarrizko elementu. Horien artean lurraldetasuna da garrantzitsuenetarikoa Euskal Herriaren errepresentazio informatiboa aztertzerakoan.

LURRALDETSUN POLITIKO-INSTITUZIONALA ETA BESTEA

Teleberri-n aipatzen diren instituzioek, eta neurri txikiagoan bestelako agente politikoek, albistegiari txertatzen dioten lurraldearen adiera EAekoa da. Hego Euskal Herriak autonomi estatutuen arabera dituen bi antolaketa politiko-administrati-

boek ETB-2n proiektzio eta legitimazio ikus-entzunezkoa lortzen badute ere, EAE da, dudarik gabe, erreferentzia nagusia.

Oro har, eta koantitatiboki askozaz ere handiagoa izan arren EAEren marka geografikoa duten instituzio eta agenteen presentzia, bestelako gertakizun, esparru tematiko zein subjektuen presentziaz zirriborratzen diren eremu politiko-sozial zabala-goak ere badira.

Ikus dezagun ondoren, ETB-2ren albistegietan aipatuak izaten diren pertsonaiak, deskribatzen diren notiziak, albisteak azaltzeko erabiltzen diren erreferentziak eta, azkenik, horiek guztiak gorpuzteko azaleratzen diren esplizitazioak zeintzuk eta zelakoak diren.

Informazio berbalean agertzen diren subjektuen jatorriari dagokionez, % 51,6 EAEkoa da⁹, eta % 4a besterik ez NFKkoa. Lehenen artean daude, nola ez, EAEko instituzio politiko-administratiboetako ordezkariak.

Beraien zeregina Hego Euskal Herri osora zabaltzen duten % 26,6ko horien baitan aurki daitezke hainbat alderdi politiko eta erakunde sozial, kultural zein deportibo.

Teleberri albistegira heltzen diren subjektuen artean Euskal Herri osoko ñabardura geopolitikoa dutenen presentzia hutsaren hurrengoa da: (% 0,1).

Albistegietan gertakizunak deskribatzen direnean, notizia non gertatu den aztertu dugu. Modu horretan jakin daiteke kanala non kokatzen den eta norainoko proiektzio informatiboa duen.

Alderdi politikoen ekitaldiak, legebiltzarraren bilerak edota kirol probak direlarik ere, neurri handi batean *Teleberri* EAera mugatzen da. ETB-2n notiziatzen diren gertakizunak % 33,3an EAEkoak dira, bere osotasunean zein lurralde historikoetan gertaturikoak direlarik. Nafarroan kokaturikoena aldiz % 3,9a da. Gertakizunen kokaleku gisa Hego Euskal Herri osoak hartzen dituen kopurua % 26,5 da. Tematikoki azken hauen artean alderdi politikoen zereginak, kirolak, mugimendu sozialen ekitaldiak edota kulturaz lotu daitezkeenak agertzen dira.

ETB-2ren albistegietan proiektatzen den lurraldearen hainbat elementu koantitatibo aztertu ondoren, eskaintzen duten informazioaren itxuraketa geopolitikoa jorratuko dugu, ikuspegi koalitatibotik. Hau da, *Teleberri*-k informatiboki non kokatzen duen bere burua, zeintzuk izango diren eskaintako esplizitazio geopolitikoak eta nongoak dituen elementu erreferentzialak.

«Hauek dira aktualitateak ekarri dizkigunak» dioenean, Estatuko zein nazioarteko berrietara ere irekita egoteak, kanalaren ikuspegi propio eta osoa daukala erakusten du ETB-2k. Edoze-lan ere, lehen esan bezala, Euskal Telebistaren bigarren kanalak bere albistegietan EAE du abiapuntua. Deskribatzen diren notizien gaiak, pertsonaiak eta kontatzen diren gertakizunak bertakoak dira gehienetan. Baina, EAEko territorialtasuna nagusi bada ere, Hego Euskal Herri osokoaren erreferentzia ez da ukatua izaten. Bi esparru, bi barruti, lehena esangura administratiboagoa duena eta bigarrena politikoagoa ez dira kontrajarri gisa agertzen, «vasco» kolektibitate trans-autonomikoa irudikatzen delako. Bi lurralde autonomikoak ondo definitu eta kontraesankor ager ez daitezten, ETBren informatiboetan eskrupulo handiz erabiltzen dira esamolde autonomistak: «*las comunidades autónomas vasca y navarra*», «*las dos comunidades*», «*el presidente navarro*» eta «*el lehendakari José Antonio Ardanza*», besteak beste.

Aldi berean, esplizitazio geokomunitario asko modu polisemiko bezain nahasgarrian erabiltzen dira: «*Pais Vasco*» Hego Euskal Herria zein EAERI buruz bakarrik ari denean, «*vascos*» lau probintzietako biztanleei buruz ari delarik, etab. Bi joera hauen arabera, instituzio politiko-administratiboaren eraketa autonomikoa isladatzen da, bidenabar Euskal Herriaren existentzia soziologikoki eta politikoki zirriborratuz: «*vasco*» trans-autonomikoa proposatuz.

...salvo algunas nieblas, nuestros cielos estaban prácticamente despejados. (4. IUK)

En el derby vasco entre Osasuna y Athletic se impusieron, con todo merecimiento los navarros. (84. IUK)

Euskal lurraldearen proiektzio desberdinak, bestalde, agerian gelditzen dira eguraldiari buruzko informazioetan. Euskal Herri osoari buruz ari omen den sail informatibo horretan zazpi probintziak agerian dituen infografikoa erabiltzen da, baina gero EAEn zentratzen da ETB-2ko albistegia¹⁰. Aipaturiko informazioak ondo erakusten du zazpi probintzietako maparen erabilerara sinboliko hutsa dela, zeren eta, informatiboki notizia zabaldu behar denean Euskal Autonomi Erkidegora mugatzen baita.

Estatu espainiarra bera, informazio askoren iturburu dena, bestalde, Euskal Herriarekin zerikusia dutenetan metamorfosi semantiko baten bidez agertzen da. Esate baterako, «España» hitza ez da erabiltzen, gertakizunaren izen edo marka ez den kasuetan baino.

Estos atletas a los que vamos a ver seguidamente, participan en el II. Campeonato de España de Boccia para disminuidos físicos que se celebra desde hoy hasta el domingo.

(...)a partir de hoy y hasta el domingo tomarán parte en la competición los 50 participantes de todo el Estado que se han clasificado para esta final... (14. IUK)

Baina ez da izenaldaketa hutsa. Izan ere, Estatu espainiarraren erreferentzialtasunak desagertzeko joera izaten baitu *Teleberrin*. Horretarako erreferentzia eta konparazioak Estatutik kanpokoak bilatzen dira.

Las bolsas de París y Frankfurt han subido hoy un 1,5 % y el índice Financial Times del mercado de valores londinense ha ganado 19 puntos. La Bolsa de Bilbao ha registrado una subida de 3,37 puntos al cierre de la sesión matinal. (51. IUK)

Lo que les vamos a contar ahora habla de cómo somos los vascos, cada vez más parecidos al resto de los europeos. (9. IUK)

HERRITARREN FUNTZIO SOZIALA

Albistegietan aipatuak izaten diren pertsonaien tipologia sozio-politikoak (ikus 1. taula) aipatzerakoan esan dugun legez, politikagintzara dedikatzen direnen presentzia oso handia da.

Instituzioak eta alderdi politikoen parte hartze ikaragarriari gizabanako espezialduak¹¹ gehitu ezker, sozialki aktiboak izateko legitimatuak izan direnen zerrenda itxia osatzen da. Agerpen maila horren bidez gainera gizartearen botere egituraketa ilustratu eta gorpuzten da. Instituzioak, gehiengoaren errepresentazioaz jantzirik, biztanleriaren alde eta bere zerbitzuan lanean ari direla aipatu egiten da. Instituzioek bateratu egiten dute populazioa, hiritargoa osotu eta dinamizatu. Instituzioen zereginen artean ongizatea bermatzea eta, historian legitimatuz, etorkizunari begira jartzea aipatzen dira.

Sozio-politikoki egituraturiko tipologia horietatik kanpo ageri da gizarte soila. Soziologikoki antolaketa maila bazuaz aurkeztu da gizarte albistegietan.

Gainera horrela mailakaturiko kolektibitatean, herritarrak agente papera baino gehiagotan destinatario izateko joeraz agertuko dira *Teleberri*-n. Tipologia sozio-politiko honek subjektuen artean % 16,8ko lekua du, aldiz destinatarioen artean % 26,2koa. Instituzio politikoengandik jasotako mezu eta egintzak dira gizarte destinatario modura sarriago definitzen dutenak.

IZAERA KOMUNA AZPIMARRATUZ

Albistegietan, Hego Euskal Herriko instituzionalizazio eredu bikoitza isladatzen bada ere, kolektibitatearen nortasun soziologikoa marrazterakoan, horren guztiaren gainetik bezala aurkeztu da. Euskalduntasuna definitzerakoan herri bereko partaide izatearnerudia proiektatzen da ETBn, normalitate soziala, homogenotasuna eta bateratzen dituzten osagarriak aipatuz.

Según un estudio elaborado en las Comunidades vasca y navarra, nuestra sociedad es cada vez más moderna, más abierta y más urbana. Por cierto, que a pesar de lo que dicen los chistes de guipuzcoanos y bilbaínos, según este estudio, no hay grandes diferencias entre navarros, alaveses, vizcaínos y guipuzcoanos. (9. IUK)

Kanpoko erreferentziak ere erabili izan arren, gutasuna definitzerakoan barrura begiratzeko joera nabarmentzen da, marko orokor gisa.

Euskalduntasunaren elementu definitzaileen artean, euskara eta euskal kulturaren zeharreko aipamen sinbolikoren bat egiten bada ere, modernitatea eta «aurrera begira» egotearen ideia barreiatzen da nagusiki. Horretarako, klase ertaina, herritar estandarren modeloa zabaltzen da albistegietan: gizonetzkoa, zailtzarrik gabe, hirietan bizi dena eta instituzioetan bere beharren berma aurkitzen duena.

Gainera, gutasunaren eraikuntza lanetan, aipatzen ari garen telebista kanalaren existentzia beraren garrantzia ezin da ahaztu. Estrukturalki, Hego Euskal Herri osora informatibo propioak eskaintzen dituen kate bakarra izateaz gain, hitzez zein ikonikoki diskurtso enbolbentea du Euskal Telebistak.

ETB-2ren albistegietan kazetariak presentzia oso markatua dute, beraiei dagokielarik ikus-entzulearekin identifikazio moduak landuta gero, nortasun kolektiboaren oinarriak jarri eta beraien publizazioa bultzatzea. Nortasun kolektibo eta bateratzailea dago presente ETBren diskurtso informatiboan. Kazetaria, lehen aipatu dugun klase ertain, bateratu eta integratuaren irudiaz identifikatzen da, igorle eta hartzailearen arteko bidea borobilduz.

TELENABARRA: «LA INSTITUCIONALIZACION... DE UNA PEQUEÑA COMUNIDAD AUTONOMA»

Televisión Españolak Nafarroako Foru Komunitaterako emititzen duen *Telenabarra*¹² albistegiak aginte egituraren barruan gorengo postuak (instituzioak, alderdi politikoak eta gizabanako espezialduak) dituztenen zentralitatea erakusten du. Gainera, aipaturiko nagusitasun hori erradiala dela esan dezakegu. Esparru tematiko gehienetan presente dago, harreman sozial guztiak artikulatzen ditu eta berezkoa duen lurraldetasunaren marka proiektatzen du. Aginte egituraren inguruan antolatutako komunitate bezala ageri da Nafarroa TVENAn. Instituzioek taxutuko dute bakoitzaren rol soziala, hierarkia eta funtzioak definituz, modu horretara koherentzia eta, instituzioen itxuran, izaera kolektiboa eraikiz.

AGINTE EGITURAREN PISU TEMATIKO-ARGUMENTALA

TVENari aplikaturiko eduki azterketaren bide desberdinek (ahozko eta ikonikoak; koantitatibo eta koalitativoak) botere antolaketaren presentzia azpimarratua erakusten digute. Hitzez zein irudiz, agintearen inguruan aritzen diren pertsonaiak eta tematikoki duten agerpen mailaz Euskal Herriaren errepresentazio informatiboa baldintzaturik dago.

Oro har, esan daiteke Nafarroa antolaketa sozio-politiko sendoz hornitua ageri dela albistegietan. «Aktualitateari» buruz aritzen direnean aipatuak izaten diren agenteen pertsonalizazio maila eta tipologia ikusita, ondo egituraturiko herrialdea sumatzen da.

Esate baterako, subjektuen artean % 54,9ra heltzen da talde formal eta instituzioetako kopurua.

Ahozko informazioaren subjektuen % 84,3 eta ikonikoaren aktanteen % 79,9¹³ tipologia sozio-politiko hirukoitz honetan kokatzen dira. Albistegietan, rol eragileenetan egoteak eskaintzen duen «agerpen sozialaz» gain, legitimazio diskurtsiboa eta ikonikoa ere ildo beretik doaz: aginte egiturak, demokratikoki herria ordezkatu, honen interesak defenditu, eta egungo ongizatearen gizartea bermatzen ditu. Zeregin horretan instituzio eta erakunde politiko eta administratiboak bezala enpresari eta teknikariak aritzen dira, sintonia berean daudelarik komunikabideak ere.

5. taula: TVENaren ahozko informazioaren subjektuen tipologia sozio-politikoa

<i>Gizabanako espezialduak</i>		% 32,8
<i>Alderdi politikoak eta sindikatuak</i>		% 30,1
<i>Instituzio politiko-administratiboak</i>		% 21,4
- NFKkoak (Lehendakaritza, udalak...)	% 14,9	
- EAEkoak (Jaurlaritza, Legebiltzarra...)	% 2,8	
- Espainiakoak	% 3,7	
<i>Gizartea</i> (Biztanleria oro har, talde ez-antolatuak, langileria...)		% 12,2
<i>Bestelakoak</i>		% 3,5

Instituzio politiko-administratiboaren, alegia, administrazio zentral zein autonomikoaren agerpen informatiboa, handia da *Telenabarra*-n. Berari dagokio bi aginte esparru erreferentzialak markatzea: Nafarroako Foru Komunitatearena eta Estatu espainiarrarena. Bere esku uzten da gizartea eta politika gaietan aritzea, eta destinatario gisa, bere buruaz gain, gizarte soila definitzea. Positibotasunaren ikutua bete-betean sumatzen zaio.

Hoy ha quedado disuelto oficialmente el Parlamento. Los portavoces destacan el diálogo, la cordialidad y el esfuerzo en materia de infraestructura como características de la segunda legislatura tras la aprobación del mejoramiento. (124. IUK)

Alderdi politikoaren presentzia ikaragarria da *Telenabarra*-n, hitzezko informazioaren subjektuetatik % 30,1 alderdi politiko edo sindikatuetakoko ordezkariak direlarik. Alderdien zeregin tematikoa politika eta gizarteaz positiboki aritzea den bezala, sindikatuena negatibotasunaren geruzaz estalirik ageri da. Moltzo sozio-politiko honetan konfliktibitateak ezagutzen du, aipatu dugun sindikatuen eraginez gehienbat, bestelakoetan lortuko ez duen maila.

Aginte egituraren presentzia informatiboa areagotuz, gizabanako espezialduen agerpena subjektu (% 32,8) eta destinatarioen (% 24,8) artean oso handia da *Telenabarra*-n. Sozio-politikoki, agintearen inguruan edota nolabaiteko preponderantzia erakusten duten hauen artean kirolariak, enpresariak, komunikabideetako profesionalak edota adituak aurki daitezke. Aginte egituraren barruan kokatu ditugun beste tipologia sozio-politikoekin gertatzen den bezala, hauen agerpen diskurtsiboan talde formal eta gizabanakoaren (gizonezkoena ia eskusiboki) pertsonalizazio maila ezagutzen dute. Hauen zereginetan konponente kontsentsuala askoz ere indartsuago da. Gizabanako espezialdu hauen esparru tematikoak kirola eta gizartea dira nagusiki, apalago datozelarik politika eta ekonomia. Gizabanako espezialduen funtzionalitate soziala, destinatario gisa nor duten ikusiz konproba daitekeena, endogamikoa da nagusiki, nahiz eta bigarren plano batean gizartea bera egon.

Una sociedad avanzada, abierta y democrática exige también transparencia en sus relaciones comerciales y nosotros (FENSA) queremos, día a día, difundir información y formación a nuestros clientes. (7. IUK)

Instituzionalizaturiko aginte forma hauek, gainera, egunero-ko bizimodua ziurtatzeaz gain, iraganean erroturik etorkizunari begira daude. Historia periodizatu eta orainaldia arrazoitu egingen dute.

...don Juan Carlos recibió la primera medalla de oro de la cámara, acuñada de acuerdo con un troquel de las cortes del Viejo Reino (...).

Son imágenes para la historia, las elecciones del diez de junio de 1987 alumbraron la segunda legislatura, tras el mejoramiento y tercera desde la instauración de la democracia. (124. IUK)

Telenabarra-n proiektatzen den instituzionalizazio politiko-administratiboa, Estatu espainiarraren autonomien eraketaz koherentea izateaz gain, argumentalki haren sostengarri gisa azaltzen da. Instituzionalizazio honek dituen marka territorialak dira TVENAn erabili eta proiektatzen direnak.

Hacemos el balance de cuatro años intensos de arduo trabajo en una institución que representa a todos los habitantes de la Comunidad Foral, el Parlamento de Navarra.

(...) la institucionalización de la democracia navarra en el marco constitucional de España es el espejo transparente de la opinión pública y el instrumento que protege el autogobierno de una pequeña comunidad autónoma. (124. IUK)

NAFAR LURRALDE TASUNA ERREFERENTE NAGUSIA

Instituzio politiko-administratiboak notizia sortzaile oparoak direnez berezkoa duten influentzia gune administratiboaz markatzen dute albistegi osoa. Modu honetara, *Telenabarra*-ko notizi saioetan Nafarroa da, zalantzarik gabe, definitzen den esparru territorial eta, ondorioz, sozial eta kolektiboa. Nafartasunaren definizioan TVENA bezalako tresna informatiboak bere garrantzia du.

Honetaz baliatuz, medio honen zeregin profesionalean, hau da, asteguneroko albistegietan, markatzen dira NFKaren barruan azpimarratu gura diren subjektu sozialak. Hauen artean, esan bezala, instituzio politiko-administratiboek betetzen dute parterik handiena. Instituzio autonomikoek Estatu mailakoekin duten erlazioan definitzen dira hierarkia eta joko arauak. Konstituzioa eta Amejoramentu Foralaren legeak markatzen dute lege markoa, eta hauen baitan mugitzen dira nafar instituzioak eta, modu berean, hiritargoa. Estatu zentrala eta NFK dira zirriborratzen diren instituzio eragile bakarrak, Euskal Herriaren izaera eta presentzia politiko-sozialak inolako pisurik ez duelarik.

TVENAREN albistegietan, ageri diren subjektu eta destinatarioen jatorri geopolitikoan nafartasunak berebiziko garrantzia du. Subjektu eta destinatario hauen bidez, informatiboak zer eta nortzuez ari den garbi azaltzen du.

Subjektu gisa ageri direnetatik % 62,8 NFK-koa da. Ondoren datoz jatorri geopolitikoa Estatu espainiarrekoa dutenak: % 15,7. Hego Euskal Herrikoak bezala identifikatu daitezkeen kopurua ez da % 9,8tik pasatzen. Informazioan argudiatzen denaren destinatarioen artean ere % 55,3a Nafarroarekin erlazionatzen da.

Nafarzentrikotasuna hain markatua duen albistegian, deskribatzen diren egintzen kopuru handi bat NFKan gertatu (% 51,9) da. Beraz, *Telenabarra*-k teknikoki bere emisio esparrua Nafarroara mugatzeak paraleloki dakar ikuspegi sozial eta politikotik ere NFK-ko territorialitatea erabiltzea eta proiektatzea. Lurraldetasun autonomikoaz gain, eta eremu globalagoa marraztuz, Estatu espainiarretik etorritako subjektu eta destinatarioen presentzia ere hor dago. Egintzen nondik norakoa eskaintzerakoan ere, Hego Euskal Herriaren marko orokorra baino, Estatu espainiarrarena dago askozaz ere presentean. Lan honetan, konparazio eta erreferentzialtasun espainiarra oso agerian dago maila instituzional zein sozialean.

La industria navarra especializada en la metalurgia, y también la del País Vasco, Rioja y Aragón, por su proximidad, pueden beneficiarse... (75. IUK)

La religiosa navarra Juana Elizondo Leiza ha sido nombrada, en Roma, Superiora General de la Congregación Hijas de la Caridad. Esta orden, que celebra estos días su asamblea general, atiende más de tres mil centros en todo el mundo (...). En España fueron conocidas por las Casas de la Caridad, antecedentes de los centros sanitarios. (147. IUK)

Telebista kanalak erabiltzen dituen ahozko geo-esplizitazioetan NFKra mugatzen dira, ikutu autonomista-administratibo oso presente dagoelarik.

Navarra es una de las autonomías con precios en el mercado superiores a la media nacional. (78. IUK)

INSTITUZIONALIZAZIOA HERRI NORTASUNAREN OINARRIAN

Instituzioak ez dira antolamendu politikoaren emaitza huts bezala agertzen informatiboetan, baizik eta egituraketa sozialaren gailur bezala.

Telenabarra-n, NFK-ko erakunde politiko-administratiboak nortasun kolektiboaren «ispilu» eta izaera kolektiboaren elementu zentral eta proiektibo modura aipatzen zaizkigu. Nafartasunaz ez da hitz egiten baina, implizitoki, instituzio eta lurralde autonomikoan kokatzen dela adierazten da. Herritarrak, ahozko diskurtsoaren destinatarioak eta instituzioen lana eta hizketarako arazoia baino ez dira, dirudienez.

Aginte egiturak duen presentzia azpimarratuak, bigarren mailan kokatzen du gizarte soila, jasole eta destinatario pape-rean. Diskurtsiboki egiten denez, herritargoak arazoitzen du instituzio, enpresari eta indar politikoen zeregina, beraien lana justifikatuz. *Telenabarra*-n hitzez zein irudiz herritar soil eta oro har biztanlegoari eskaintzen zaion agerpen maila (ahozko subjektuen artean % 12,2 eta aktanteen artean % 17,6) ahula da. Aktibitate sozialaren partaide baino areago gizartea agintean daudenen egintzen jasole da: hitzeko informazioan gizarteak destinatario papera (% 21,6) eta ikonikoan ko-aktante papera (% 15,1) betetzen ditu maizenik.

Gizarteak, gizabanakoz osatua, ez du bere definizioan elementu bateratzaile gehiegirik erakusten, aipatu ditugun instituzio eta territorioaz gain. Hala ere, ongizate eta bizi kalitateari dedikaturiko gaietatik deduzitu daitekeenez, «guztien interesa» presente dago.

Beraz, *Telenabarra*-n esaten denaren arabera NFK Estatu espainiarreko egituraketa politiko-administratiboan ongi engranaturiko komunitate autonomoa da. Bertan, instituzioek eta bestelako agente sozial batzuek egiten duten lanari esker, normalitatea nagusitzen da.

Egituraketa politiko eta administratibo horretan topa dezake herritarrak izaera kolektiboaren elementurik sendoena. Gainera, aginte egitura horrek eskaintzen dio egungo bizi kalitate maila eta etorkizunerako berma.

TELENORTE: «¿COMO SOMOS...? UNOS CAFE Y OTROS LECHE»

*Telenorte*¹⁴ izenaz ezagutzen den Televisión Españolaren albistegian, mamia eta forma bateratzen duen elementu zentrala dago: bere diskurtsoan bakarria dela esparru teknikoa, informatiboa, instituzionala eta soziala. Ardatz honen inguruan erakitzen den diskurtso informatiboan instituzioek erabateko pisua dute, herritarren funtzionalitatea zirriboratu eta antolaketara sozialari zentzua ematen baitiote. Estatu espainiarreko eraketa politiko-administratiboan txertatua, Euskal Herria istilu giroan bizi den jende multzo heterogeneo gisa ageri da.

Telenorte-ren emisio esparru teknikoari dagokionez, EA Eren lurraldearekin bat dator. Baina gainera, informatiboki kontuan hartzen duen eremua ez da muga horietatik kanpoko inoiz izaten. Estatuko zein Nazioarteko berririk ez da aipatzen eta Baskongadetan gertaturikoetan zentratzen da soilik. Informatiboki definitzen den gunehori, nola ez, EA Eko instituzio autonomikoen aginte eremuarena da. Instituzioen zereginean markatzen duten lurraldea, informatiboki ere jorratua dena, da sozialki aintzakotzat hartzen dena. Erreferentzia gisa erabiltzen den kolektibitatea EA Eren populazioa izaten da beti.

Lau eremu (tekniko, informatibo, instituzional eta sozial) horien batuketak pisu ikaragarria du TVEBIren diskurtsoan eta, beraz, bertan eskaintzen den Euskal Herriaren errepresentazioan.

POLITIKAGINTZA INSTITUZIONALAREN GARRANTZIA

Telenorte-n hitez zabaltzen den informazioan politikagintzak duen lekua oso handia da. Ez bakarrik tematikoki hamarretik lautan esparru tematiko horri buruzkoa delako, baizik eta berorren bitartez azaltzen direlako agente sozialak, joko arauak eta bestelako osagarri informatiboak.

3. taula: TVEBIren ahozko informazioaren (I.U.) esparru tematikoak

<i>Politika</i>		% 40,6
- HEHko alderdi politikoa	% 14,2	
- EAEko instituzio orokorrak	% 12,8	
- Ekintza biolentoak	% 3,8	
- Aktibitate politikoa	% 1,9	
- Instituzio lokalak	% 1,6	
- Aktibitate poliziala	% 0,9	
- HEHko instituzio probintzialak	% 0,5	
- Estatuko instituzioak	% 0,5	
- .../...		
<i>Gizartea eta teknologia</i>		% 31,1
<i>Ekonomia</i>		% 16,8
<i>Kultura</i>		% 6
<i>Eguraldia eta trafikoa</i>		% 2,9
<i>Kirolak</i>		% 2,6

Politikagintzak, gainera, bestelako esparru tematikoak dituzten notizietan ere zabaltzen du bere eragina. Alegia, beste edo zelako gaiez ari diren notizien % 52,8k politikarekin zerikusia duen elementuren bat edukitzen du bere baitan. «Ikutu politikoa» deitu dugun honek erakusten du norainoko eragina duten *Telenorte*-n alderdi politiko eta instituzio politiko-administratiboek.

Ahozko informazioaren subjektu eta destinatarioen artean ere politikagintzakoak dira leku gehien eskuratzen dutenak.

Hau da, *Telenorte*-n, Euskal Herriaren errepresentazioa egiterakoan agertzeko adinako legitimazioa edukiko duten pertsonaien erdia (% 50,8) politika mundukoa da. Beraiei dagokie, albisteetan aipatzen direnak pertsonalizatzea eta eskaintzen zaien agerpen sozialaz gain legitimitate aktantziala eskuratzea. Oro har, 4. taulan ikus dezakegunez, botere-egituraren inguruan mugitzen diren subjektuen kopurua % 70,6ra heltzen da. Aginte egituraren barruan, alderdi politiko eta instituzioez gain, gizabanako espezialduen (erakunde sozial, kultural zein deportiboetako ordezkariak eta kazetariak) kopurua kontuan hartu beharra dago. Hauekin guztiekin osatzen da funtzionalitate sozial nagusia —eta koalitatiboki azpimarratua— duten subjektuen multzoa.

Gizarteak, herritarrak batera zein banaka harturik eskuratzeko duen presentzia informatiboari buruz arituko gara aurrezagoko azpiataltxo batean. Oraingo honetan, politikak eta bere inguruko subjektuek albistegiei ematen dien marka zelakoa den ikusiko dugu.

4. taula: TVEBiren ahozko informazioaren subjektuen tipologia sozio-politiko

<i>Alderdi politikoak eta sindikatuak</i>	% 27,8
<i>Gizartea</i> (Biztanleria oro har, talde ez-antolatuak, langileria...)	% 25,4
<i>Instituzio politiko-administratiboak</i>	% 23
- EAEkoak (Jaurlaritza, diputazioak...)	% 16,2
- NFKkoak (Gobernua, Legebiltzarra, udalak...)	% 1,9
- Espainiakoak	% 2,5
<i>Gizabanako espezialduak</i>	% 19,8
<i>Bestelakoak</i>	% 3,6

Botere egituraren ardatz diren instituzio politiko-administratiboaren zeregin soziala zirriborratzen denean gehiengoaren aldeko lana eta demokraziaren legitimitateaz aritzea azpimarratzen da. Albistegietan esaten zaigunez, instituzio politiko-administratibo horiei dagokie ongizate maila mantentzea eta demokraziaren joko arauak zeintzuk diren eta nola aplikatzen diren erakustea.

...las instituciones elegidas por el pueblo somos capaces de enfrentarnos con amenazas y chantajes de ETA...

A pesar de todo, las fuerzas políticas son conscientes de que el proyecto tiene que seguir adelante para que el terror no se imponga a las decisiones tomadas por instituciones democráticas. (136. IUK)

Instituzionalizazioa egituraketa sozialaren goreneko mailatzat aurkezten zaigu, beti ere garapen sozial eta politikoaren agente eta fruitu gisa. Horregatik, botere egituraren inguruan mugitzen diren pertsonaiak, kopuruz nagusi izateaz gain, positibizazioz jantzirik ageri dira beraien zereginen.

El Departamento de Promoción y Desarrollo de la Diputación Foral de Bizkaia duplicará este año el presupuesto dedicado a planes de formación...

...de los cursos impulsados por la Diputación se espera que se beneficien unas dos mil personas. Con ellas se pretende, por una parte, dar una formación de calidad a desempleados... (37. IUK)

Diskurtsiboki, instituzio autonomikoen lan dinamika eta zeregina zentralak dira *Telenorte*-n baina hala ere, aipatu beharra dago, eraketa autonomikoaz gain Estatu zentralarena ere presente dagoela albistegi honetan. Gobernu espainiarraren delegatuaren eta bestelako instituzioen presentziak markatzen du nola kokatzen duen TVEBik instituzionalizazio autonomikoa Estatuaren esparru orokorrean.

Aldi berean, «instituzioa» eta «herriaren» artean ematen den sinonimizazioaz, Euskal Herriak, bere osotasunean artikulazio instituzionalik ez daukanez, ez du izaera kolektiborik erakutsiko *Telenorte*-ren informazio saioretan. Izan ere, instituzio autonomikoak bertako biztanleriaren ordezkari modura aurkezten direnez, Nafarroa eta EAEn arteko elementu komunak maila instituzionalekoak dira soilik. Ez da euskaldunen arteko erlazio eta izaera kolektiboaren elementurik pantailaratuko.

El proyecto oficial del trazado de la autovía de Leizarán ha recibido el apoyo de los parlamentos de las dos comunidades implicadas en la obra: Euskadi y Navarra. En sesión conjunta las cámaras que

representan la voluntad del pueblo vasco y del pueblo navarro han expresado su adhesión a la postura de la Diputación de Guipuzcoa. (85. IUK)

Gorago esan dugunez, instituzio politiko-administratiboei buruzko informazioak berezkoa duen lurraldetasunaren marka eransten dio albistegiari eta bertan agertuko den guztiari.

INSTITUZIONALIZATURIKO LURRALDEA

Albistegien edukia aztertzerakoan, lau elementu identifikatu ditugu lurraldetasunaren definitzaile gisa: informazioan ageri diren subjektu eta destinatarioen jatorri geopolitikoak; deskribatzen diren egintzak non gertatuak diren; diskurtsoan nolako esplizitazio geopolitikoak dauden; eta, azkenik, oso adierazgarria den bostgarrena, diskurtso informatiboan erabiltzen diren konparazio eta erreferentzialtasunak zeintzuk diren.

Hauek guztiak miatu eta gero, segidan zehaztuko dugunez, zalantzarik ez dago, EAErena dela *Telenorte*-n proiektatzen den joko esparrua, harreman sozial, politiko zein instituzionalerako lurraldea.

Lehenik eta behin, esan beharra dago, TVEBIn hain presente dauden instituzio politiko-administratiboen marka territoriala zabaldu egiten dela albistegiaren bazter guztietara. Beraz, notizi saio horretan eskaintzen den Euskal Herriaren errepresentazioan, EAEko marka instituzionala dago guztiaren gainetik.

Informazioaren pertsonaiek albistegiari «ematen» dioten lurraldetasun markari erreparatuz, TVEBIn ageri diren subjektuetatik % 52,8ak Euskal Autonomi Erkidegora mugatzen du bere aktibitatea (instituzio autonomikoak, probintzialak...). Gainerakoan artean, % 26,1ak Hego Euskal Herria aurkitzen du harremanetarako eskenategi gisa. Baina, lehen esan dugun modura, politikagintza hain markatua duen albistegian, EAEkoaz gain Estatu espainiarrekoaren presentzia ezin da ahaztu. Esandakoaren erakusgarri, ahozko informazioaren subjektuetatik % 10,6ak Estatu espainiarreko jatorria du.

Destinatarioen artean gora egiten du Hego Euskal Herrikoen kopuruak. Hain zuzen ere, sarritan, informazioaren jasotzaileek, EAEkoa baino zabalagoa dutelako bere jatorria.

Lurraldetasunaren marka duten elementuen presentzia aztertuz, bigarrena egintzen kokalekuaz loturikoa dugu. *Telenorte*-n deskribatzen diren egintzak non gertatu direnaz gain TVEBk osatzen duen erreferentzialtasun inplizitua zein den landuko dugu.

Notizia kontsideratzen diren egintzen artean nagusi dira EAE bere osotasunean edo hura osatzen duten hiru lurraldeak kokagune modura dutenak (% 38). Hauei, hiriburuetako % 21,1 gehitu ezker, EAE zentratzen diren egintzen % 60,1 ateratzen da. Aldiz, Euskal Herri penintsularrera zabaltzen diren akzioen % 18,6 besterik ez da ageri *Telenorte*-n.

Lehenago ere esan dugunez, egintzaren kokalekuaz albiste-giaren abiapuntu informatiboa zein den jakin dezakegu. Baina, notiziak non gertatu diren jakiteaz gain, interesgarria da ikertzea nolako esplizitazio geopolitikoak erabiltzen dituen *Telenorte*-k. Puntu honetan, TVEBren diskurtso informatiboa kohaerentea da hasieran esan dugunarekin: bateratu egiten ditu esparru instituzionala, soziala eta informatiboa. Beraz, erabiliko dituen esplizitazioak bat etorriko dira egungo eraketa politiko-administratiboarekin. *Telenorte*-k Euskal Autonomi Erkidegoa du abiapuntu eta erreferentziagune eta «Euskal Herria», «País Vasco» eta «Euskal Autonomi Erkidegoa» sinonimotzat kontsideratzen hasten da.

Euskal Autonomi Erkidegokoa baino esparru orokorragoa erabili behar izaten duenean ez du Euskal Herri penintsularrera joko, baizik eta Estatu osora. Izan ere, bere diskurtsoan horrela adierazten da, Hego Euskal Herriak, osakera instituzionalik ez duenez, ez duela erreferentzialtasun sozial ezta politikorik ere izango.

...encuesta sociocultural que (...) se ha dado a conocer hoy en Bilbao. Para su elaboración se consultó el pasado mes de junio a mil seiscientos ciudadanos de la Comunidad Autónoma Vasca y Navarra... (18. IUK)

«España» eta «nazioa» izango dira *Telenorten* gehien aipatu-ko diren konparazio eta erreferentziarako elementu gisa. Estatu espainiarra, eta kasuren batean idealizaturiko Europa, dira marko orokor gisa funtzionatzen dutenak.

Las dos organizaciones sindicales (UGT eta CCOO) han convocado para mañana a las doce del mediodía a todos los trabajadores a nivel nacional. (93. IUK)

...el nivel de defraudación en Guipuzcoa es notablemente inferior al de la media española. (140. IUK)

GIZABANAKOEN PILAKETA HUTSA DEN HERRIALDEA

TVEBiren albistegietan ikus daitekeenez, pertsonalizazio-mailla eta tipologia sozio-politikoagatik, Euskal Herria indibidualitatez osaturiko jende multzoa da. Ahozko informazioaren subjektu eta destinatarioen tipologia soziologikoari begiratuz, asko dira talde informal eta gizabanakoen artean (% 55,3 eta % 63) sailkatu ditzakegunak. Artikulazio sozial gehiegirik ez da sumatzen albistegi honetan eskaintzen den erre presentazio informati-
tiboan.

Baina, horrezaz gain, elkarren arteko elementu sozial, kultural, historiko zein politikoen presentzia ez da ageri *Telenorte*-n.

¿Cómo somos según ese informe? Pues a la vista de algunos datos, unos café y otros leche. Por ejemplo, la mitad de los encuestados se sienten satisfechos con (...) la otra mitad insatisfechos. El 50% cree que (...) y el resto las consideran (...). Son el mismo porcentaje quienes opinan que (...) que quienes piensan que (...).

Pero quién diría que sólo hay dos mitades de un todo. El estudio de IKEI analiza otros muchos aspectos, en los que la opinión, como al final de las corridas, está más repartida. (18. IUK)

Banaketa soziologikoaren adierazgarri litzateke gizartearen baitan agertzen den desartikulazio eta gatazka sozialaren atean jartzen duen desoreka. Iritzi kontrajarriak eta helburu desberdinak aipatzen dira kolektibitatearen barneko desadostasuna eta istilua arrazoitzeko. Egoera arazotsu honen

adierazgarriak instituzio politiko-administratiboen artean gertatzen diren enfrontamenduak, alderdien barnean zein artean agertzen diren kezkek, eta hiritarren arteko akordio falta dira. Baina, egoera honetan, instituzio politiko-administratiboek dagokie oreka eta kontsentsuaren aldeko pausoak ematea.

Juan Manuel Eguiagaray ha mostrado hoy su confianza en que se puedan seguir manteniendo unas relaciones fluidas entre la administración vasca y la del Estado. A su vez, el presidente del Partido Popular, Jaime Mayor Oreja, ha hecho un llamamiento a Ardanza y al PSE para que sean prudentes y eviten que se polarice la sociedad vasca (...).

Tenemos que hacer todos la apuesta por un periodo también de entendimiento institucional entre el Gobierno vasco y el Gobierno central (...) fruto del acuerdo serán las transferencias. (56. IUK)

Instituzio politiko-administratiboek eta alderdi politikoei zuzentzen zaien zeregin horren emaitza litzateke ongizate soziala bermatzea, bake soziala lortzea eta EAEko biztanleria, bere desadostasunean, orekatzea.

Gizartea jende soilaren metaketaz irudikatzen da TVEBIn, instituzioengandik bidalitakoa jasotzera, haren mezu eta egin-tzen destinatarioa. Herritarrak oso gutxitan ageri dira subjektu sozial modura.

Ongizatea eta hobekuntza azpimarratzen direnean, eta etorkizunari begira jartzen denean proiektatzen diren agente sozialen artean, aipaturiko instituzioez gain, enpresari eta teknikoak ageri dira.

Instituzioak, guztion alde ari direlako «helburuaz» jantzi-rik, demokraziaren eta gehiengoaren defentsan arazoitzen dira. Kontrara, biolentziaren eta gutxiengoaren marka dutenen estigmatizazio soziala nabaria da TVEBIn. Biolentzia politikoa eta sozialak lortzen duen pisu informatiboa, lehen aipatu dugun desartikulazio sozialari eta konfliktibitatea gehitu ezker osa dezakegu Euskal Herri arazotsuaren irudia zabaltzen dela *Telenorte*-ren albistegien bidez.

Instituzio politiko-administratiboak dira egoera korapilotsuaren aurrean normalitatea erakusten duten ia bakarrak. TVEBIn diskurtso informatiboan ikusi ahal izan dugunez, banakakoez osaturiko herrialdean, instituzioek (komunitate autonomokoek baina baita Estatukoek ere) ematen diote nolabaiteko batasuna eta beharrezkoa duen antolaketa politiko-soziala.

HAINBAT ONDORIO

Euskal Herrirako propio emititzen diren albistegiak aztertu eta gero, agerian gelditu da oinarritzko elementuetan (gai eta pertsonaietan) eta hauen aurkezpen ikus-entzunezkoan (tratamendu tekniko-espresiboan) antzekotasunak nagusitzen direla. Alderdi horretatik, *Teleberr*i, *Telenavarra* eta *Telenorte*-negiten duten Euskal Herriaren errepresentazioetan, beraz, ez dago alde handiegirik.

Beste estratu batean, non gaiak, pertsonaiak, egintzak eta destinatarioak testuinguratuak izaten diren, ageri dira kanale bakoitzaren ezberdintasunak. Diskurtso informatiboaren estratu honetan, telebista kanaleak propioa duen testuinguru territoriala, politiko-administratiboa, ideologikoa, komertziala edo dena delakoa erakusten du. Hemen ageri dira notizia saioak beretzat hartu dituen sistema axiologiko eta interpretatiboak. Estratu honetan, notiziaren zergatia eta ondorioak eskeintzeaz gain, ulertua izateko elementuak erakutsiko dituzte. Hemen agertzen dira medioaren lerrotze territoriala, erreferentzialtasun sozio-politikoa, inbrikazio ideologikoa eta abarrak. (*Arana, 1996*)

Estratu honetan, hiru kanal horietako emisioetan Euskal Herri desberdinez ari direla dirudi. Are eta gehiago, agerpen mediatikorik ez duenaren existentzia zalantzazkoa delarik, Euskal Herriak bere osotasunean existentziarik ez edukitzea ondorioztatu daiteke.

Gainera, albistegietan egiten den Euskal Herriaren eta euskal gizartearen errepresentazioaren arabera, aniztasunik gabea da, sozialki egituratu barik dagoena eta instituzio politiko-ad-

ministratiboen bizkarrezurrari esker bakarrik zutunik mantentzen dena.

Albistegietan ez dute gizartearen baitako oparotasun sozial, politiko eta kulturalaren berri ematen, beti ere politikagintza ofizialaren menpeko errepresentazioa egiten delako. Politika instituzionalizatu horren zeregin endogamikoak, bestalde, fagotizatu egiten ditu bestelako esparru tematikoak, sozialki eskluyente gisa ageri zaigu izaera kolektiboaren elementu banatzaile paperean.

Teleberri, *Telenavarra* eta *Telenorte*-n erabiltzen diren geoplizitazioen bidez esparru autonomikoak eta nazionala sinonimotzat hartzen dira oso sarritan. Metonimia geo-politiko honen bidez, antolaketa autonomiko-administratiboaren baldintzak barneratu egiten ditu kazetarien diskurtsoak. Politika instituzionalizatuaren logikan sarturik, albistegietan Euskal Herriak ez du existentzia propiorik, ezta lurralderik eta are eta gutxiago izaera komun eta bateratzailerik.

1. «Gizarte eta Nazio errepresentazioa telebista albistegietan. Euskal Herria Teleberri, Telenavarra eta Telenorte albistegietan» doktorego tesian oinarritzen da artikulua. Aipaturiko ikerketa lan hori aurrera ateratzeko Maria Alvarez irakasleak eskaintako laguntza aitortu beharra dut publikoki.

2. Estratu hauetatik sakonenean, albistegi desberdinek dituzten elementu komunak ikus daitezke: esparru tematikoak eta deskribatzen diren notizien agenteak.

Bigarrenak, ertainekoak, albistegi bakoitzaren sistema axiologikoa uzten du agerian. Zeintzuk diren gai-rik aipatuena eta pertsonaiarik oparoenak jakin ondoren, oraingoan beraien arteko erlazioak, garatzen dituzten egintzak, notizien kausa-ondorio eta arrazoiak, albistegien barruko elementuen hierarkiazioa eta abarrak agertuko dira. Maila honetan kokatzen dira albistegien arteko desberdintasunak eta, gure kasuan, Euskal Herriaz egiten dituzten errepresentazioen arteko aldea.

Hirugarrenean, azaleko estratuan, notizien tratamendu ikoniko-hitzezkoan zentratu gara. Hemen ere, osakera formala aztertu izan denez, kanalen arteko antzekotasunak suma daitezke ezer baino lehenago.

3. Ikerketan erabili den metodologia koantitatiboan Vidal Beneyto eta, *Telediarios y Producción de la Realidad* (faksimila), UIMP eta RTVE, 1985 txostenaren egokipena egin da. Lagina, 1991.eko aste komposatu batek osatzen du, urtarrila eta maiatza bitartekoa, hilean aste bat zorizko modu batez aukeratua. Azterketak lau maila ditu: notizia oro har (IUK), ahoko informazioa (IU), informazio ikonikoa (SEGI) eta aktanteena (AKT eta KOAKT). Laginaren baliogarritasuna agerian utzi zuen pretest bat egin zen, alde aurretik, urte bereko apirilean.

4. «Botere egitura» edo «aginte egiturako» pertsonaiak aipatzen ditugunean instituzio, alderdi politiko zein bestelako azpimarraketa sozio-politikoa dituztenei buruz ari gara.

5. Euskal Herriaren errepresentazio informatiboa zelakoa den aztertu gura izan dugulako, Estatuko zein Nazioarteko notiziak alboratu ditugu. Hala ere, aipatu beharra dago *Teleberri*-k, beste bi kanaletako albistegiek ez bezala, informatiboki osotasun geografikoa eta tematikoa erakusten duela.

6. Idatzi hau irakurterrezagoa egitearren sinonimo gisa hartu dira «Euskal Telebista», «ETB-2» eta «Teleberri» hitzak, alegia: Euskal Telebistaren bigarren kanalak 14.30etan, ordu erdiz, eta gaztelaz, pantailaratzen duen albistegia.

7. Hasiera batean, IUK siglez Informazioaren Unitateen Katea izendatu genuen. IUK, labur esanda, tema beraren inguruan antolatzen diren informazio desberdinak dira. IUKan batu egiten dira ahozko zein irudizko informazio desberdinak, hizkera arruntean «albisteak» deitzen direnak osatuz.

8. IU ahozko informazioaren unitatea da. Hitzez esaten denaren informazio unitate minimoa. IU bakoitzak subjektua eta egintza dauka derrigorrez eta gainera, sarritan, destinatarioa eta gaia ere izaten ditu.

9. Subjetuen tipologia geopolitikoa definitzerakoan, bakoitzaren zereginaren eremu politiko-administratiboa hartu dugu kontuan. Esate baterako, J. A. Ardanza EAJko partaide gisa ageri denean Hego Euskal Herrikoa dela esango dugu, baina Jaurlaritzako lehendakari gisa aipatua izaten denean, EAERA mugatuko dugu.

10. Duela gutxi arte eguraldiari buruzko informazio albistegiaren barruan kokatzen zen. Orduan, gainera, Eusko Jaurlaritzak babesturiko informazio saila zela adierazten zuen gardenki bat erabiltzen zen. Gaur egun, albistegia amaitu eta berehalaxe doan tarte informatiboan hitz egiten da eguraldiaz. Bertsio gaurkotu honetan gainera, lehen Espainia eta Frantzia jartzen zuen tokian orain probintzia desberdinen mugak agertzen dira. Lehen Euskal Herriaren lurraldeak marra batez ageri ziren bitartean orain kolore tonuz banatuta ageri dira EAE eta NKf eta iparraldea.

11. Gizabanako espezialduen multzoan, nolabaiteko kalifikazio profesional zein politiko-soziala duten pertsonaiak kokatu ditugu. Aginte egituraren azpimarraketa lanetan asko aritzen diren hauen artean nagusi dira erakunde profesional, kultural, sozial zein kiroletakoak baina baita kazetariak ere.

12. Hemen ere, «TVENA» eta «Telenabarra» esangura beraz hartuko ditugu, alegia: Televisión Española-lak Iruñean duen emisio zentroaren emisioa. Lanegunero, 14.00etan, gazteleraz (eta notizia handienen laburpena euskaraz) eta orduerdiz, luzatzen da albistegi hau.

13. Ahozko informazioan agertzen diren pertsonaieetatik, egile modura identifikatu ditugunak subjektuak deitu ditugu, deskribatzen denaren jasoleak, aldiz, destinatarioak. Informazio ikonikoaren egileei «aktantea» izena ematen diegu.

14. «Telenorte», «TVEBI» eta «TVE» esangura bereko joko ditugu ditugu hemen: Televisión Española-k Bilbon duen delegazioak, lanegunero, 14.00etan, emititzen duen albistegia. Albistegia gaztelera hutsean pantailaratzten da, nahiz eta azken denboraldian notizia nagusien laburpena euskaraz ere eskaini.

Bibliografia

- ALTHEIDE, D. *Creating reality*. Sage. Beverly Hills 1976.
- ARANA, E. *Gizarte eta Nazio errepresentazioa telebista-albistegietan. Euskal Herria Teleberri, Telenabarra eta Telenorte albistegietan*. EHUko Argitarapen Zerbitzua. Leioa 1995.
- ARANA, E. «Telebista-albistegiak: diversitas inter pares». *Uztaro* 19, 41-54. 1996.
- BERGER, P. eta LUCKMANN, T. *La construcción social de la realidad*. Amorrortu. Buenos Aires. 1. ed. gazt. 1968 (azkena 1984).
- GARCIA, B. eta PERALES, A. «Los informativos de televisión: un modelo más allá de las diferencias». *REIS* 57, 137-147, 1992.
- GLASGOW MEDIA GROUP. *Bad news*. Routledge eta Kegan Paul. Londres 1980.
- GLASGOW MEDIA GROUP. *More bad news*. Routledge eta Kegan Paul. Londres 1980.
- GLASGOW MEDIA GROUP. *Really bad news*. Writers and Readers Publishing Cooperative Society. Londres 1982.
- PRADO, E. «Tendencias internacionales de programación televisiva». *Telos* 31, 1992: 66-71.
- SAPERAS, E. *Los efectos cognitivos de la comunicación de masas*. Ariel Comunicación. Bartzelona 1987.
- SCHLESINGER, P. *Putting «Reality» together: BBC News*. Constable. Londres 1978.
- TUCHMAN, G. *Making news: A study in the construction of reality*. Free Press, New York 1978.
- VIDAL BENEYTO, J. (Znd.) eta all. *Telediaris y Producción de la Realidad* (faksimila). UIMP eta RTVE. 1985.
- WOLF, M. *La investigación de la comunicación de masas. Críticas y perspectivas*. Paidós. Bartzelona 1987.